

HRVATSKA RIEČ

Predplaćna ciena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za *Sibenik* na godinu donášanjem u kuću K 12. — Za *Inozemstvo* na godinu K 12. — Plus poštarski trošak. — Pojedini broji 10 para. — Plativo i utuživo u Sibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 12 para peti redak ili po pogodbi. — Priobćena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti reduku. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Dobačena rukavica.

Tröder postao što hoće
ostaje uvijek Tröder.

Da vodja frankovaca nije javni krivotvoritelj i da on ima pojma što je političko i osobno i obiteljsko poštenje, on bi u svojem listu bio do sada objelodanio izjavu trojice nas pravaše onako kako ona glasi, i bio bi javno priznao da su on i njegovi drugovi istu krivotvorili za to da zavedu svoje pristaše i da izpune svoju službu prema onima, koji ih plaćaju i podržavaju.

U tu svrhu, kako je poznato, iz tog predloga izpustili su sve što je po sebi dokazivalo, da predlog ide za uzpostavljanje hrvatske države, te su na temelju krivotvorenja nanizali dug, bezsraman, glup odgovor. Ali ni to nije bilo krivotvorenjem dosta, već su krivotvorenje pretvorili prema svojoj službi u došivanje, pravo špijunstvo, kako to činjenice u ovom listu iznesene, dokazivaju. To špijunstvo i krivotvorenje protegnuli su kroz tuđe i svoje listove gdje god su mogli.

Krivotvoritelji polučili su tako svoj uspjeh i zaslužili su svoju plaću, Nu njima ni to nije dosta. Treba njima, tom skotu bez moralne i odgovornosti, osjegurati položaj i za budućnost, pa za to napinju sve sile da svoje vjerne udružbe u budnji, u zanešenosti i slepog povjerenosti. A kako bi oni to postigli, kad ne bi gradili i dalje na krivotvorenju, na laži, na špijunstvu? Gdje je kod njih muženosti, gdje srčanosti da bi se otvorena obraza, istinom, oborili na koga? Zar nije njihovo glavno oružje laž, krivotvorenje, bezobraznost, licumjerstvo? Zar njihov glavni nasip nije držati svoje pristaše u budnji, neznanju, neistini?

Nu sve im je to malo. Lagamane njihovih na laži naslaganih meteriza napreduje tako uspješno, oštrica istine je tako ubojna za njih, da se boje i za najdošljedje svoje pristaše pak gube već svaki stid, i sruću protiv istini napred bez razmišljanja, bezobrazno podlo, tako da se može utvrditi da ih je sjaj istine uprav zaslijepio.

I diže se On, meštar, okružen od najpodišjeg sluga magjarona, jednog i drugog i trećeg suložnika, svojih pitomaca i šticanika, diže se on usred baruštine, čiju gnjusobu od velikog kužnog smrada ne smiješ dirati, nego ju treba zatrpiti, i u zdvojnosti, bezobraznosti svojoj baka posljednju najveću uvredu u lice, ciolom hrvatskom narodu: On prima dobačenu rukavicu, on ide protiva svima!

„Frank, Frankovci, protiva svima!“ To govori on, danas, skoro prezirno spominjući Kumičića i Starčevića, niećeć da ga je podržavala muka njihova. A trebalo je vidjeti kako je taj Tröder puzao pred svakim dok je došao od kakve takve stranke, trebalo je gledati plazenje njegovo, dok je bio u pogibelji da izleti iz stranke.

Sada, pod Rauchom, misli on da može javno govoriti o Frankovcima, i o borbi protiva svima, jer drži da je pivo pošto je prije bilo. Ali nije tako. Svjet otvara oči, pa se pita, što je to da je Tröder ostavio sve što je nezavisno i zauzeto za domovinu, što je to da Tröderu ne pomaže više stara njegova vještina, nego mora pozirati za javnim krivotvorenjem i za najgnusnijom i najbezsramnijom bandom plaćenika i to javno, posve javno, tako da se nije moguće skrivati? Što je to da on mora javno služiti Rauchu?

Očito je. Vika da on služi misli Ante Starčevića, da on radi za Hrvatsku, za čistoću načela, za ujedinjenje narodnih sila, da radi „u službi svete ideje hrvatska“ protiva svima, ne pomaže. I gle čuda, danas je prisliježen u ime Frankovluka, radi li „u službi svete ideje hrvatska“ i „protiva ličnosti, kakova je Don Ivo Prodan“.

Dakle što je to, da on mora biti protiva svima?

Nu, za to što je svak protiva njemu, osim plaćenika, tudjinskih izmećara i zavedenih sliopaca. A da mu i ovi ne pobjegnu mora on krivotvoriti, lagati, previjati se kao zmija, i na-

pokon ustajati „protiva hrvatstvu ličnosti, kakova je Don Ivo Prodan“.

Nu tu ne pomaže previjanje. Treba tu dokazati, da je svak protiva državnoj misli hrvatskoj, da je svak izmećar, da je svak u službi tudjinskoj, da je svak sebičan, da je svak za sužanjstvo, da je svak nepošten, da je svak špijun, krivotvoritelj, da je svak izdajica, a samo da je Frank pravaš, rodoljub, požrtvovan, ponosan, slobodnjak, pošten, uzoran, lealan, mučenik slobode i pamnik današnjega stanja.

A to je nemoguće, jer svak zna da on nije ni Hrvat, da on nije otačbenik, nego došnik i plaćenik Rauchov, Wekerleov i svačiji. Svak zna da je on drug Kršnjavijev, sluga Khuenov. Svak zna da on nije nego oruđe protiva ekonomičnom i političkom uređenju hrvatskoga naroda, i za to protiva svemu što bi moglo narod podići. Svak zna da je on varalica i kolega varalice. Svak zna da je on u službi i da je njegova politika izmećarska, legionaška, garancijaška. Svak vidi da ga ostavlja sve što može i sve što drži do svog obraza, do svog razuma, do svog hrvatstva i do budućnosti naroda i domovine.

Nije dakle da bi on mogao u ime slobode, jedinstva i napredka hrvatskoga naroda komu što dokazati, protiva komu ustati, jer da on to može ne bi se služio krivotvorenjem već bi izabrao put istine.

Ali jer on poštenim, lealnim putem ne smije ići, i ne može ništa postići; jer su danas takove okolnosti, da se s jedne strane mora razvratiti u bojni red sve što je za nezavisnost, za narod, a s druge sve što je za sužanjstvo, on je prislijen javno služiti neprijateljima naše domovine kao njihov mešetar. A toliko je bezobrazan da već javno piše: „Borba protiva sadašnjemu režimu, borbajenaperena protiv naše stranke i njezinoga zadatka, jer je samo naša stranka svim sada udruženim elementima na putu. Stoga je to za nas sveta borba“.

Ovako bezsramno piše onaj, koji je svoju stranku javno sa svojim podpisom u svom glasilu od 24. o. m. proglasio Frankovačkom, a ne više Starčevićanskom.

Tu, taj tudjinski sluga baca rukavicu ciolom hrvatskom narodu, jer kaže: Čuj narode hrvatski tvoja borba protiva današnjem režimu Rauchovu, tvoja borba da se oslobodiš gvozdena madjarske šake i biča, to je borba protiva frankovačke stranke, jer jedina ona podržaje Raucha i protiv se tvom ciljevima oslobodjenja. |

Takav skot još ima obraza ovakav izaziv podpisati i baciti ga u lice ciolom narodu tobož u ime njegove dobrobiti.

Nego ipak u času ovako bezobzirnog izaziva tudjinski plaćenik nije smio a da cilu svoju stranku ne okiti svojim častnim imenom. A to je velika pobjeda. Izaziv je od zlotvorana naše domovine javno nami svima dobačen, i mi taj izaziv primamo.

Da vidimo Trödera obučena u bojno odieo, pred svojim legijama, podpomaganim zairom iz Pešte i Beča kako se junački bori protiva našem narodu!

Napred samo: Krinku do! I Samo znajte slugu tudjinski, da je hrvatski narod junački preživio i mnogo teže kušnje nego su današnje.

Dr. M. D.

† Biskup Pavao Gugler

U utorak tačno u 10 sati objavilo je veliko zvono prvostolne crkve zagrebačke smrt jednoga od najvećih Hrvata, a za cilu iza biskupa Strossmayera najvećeg hrvatskog dobrotvora — biskupa Pavla Guglera.

U ponedjeljak obnoć u 10 sati zatvorio je on u 90, godini života za uvijek svote trudne oči. Do zadnjeg časa bijaše pri sebi.

Vrli je pokojnik rođen u Zagrebu 1820. godine na 29. lipnja od gradjanskih roditelja.

Iza svršenih svih nauka kao i bogoslovlje u Zagrebu, bijaše godine 1843. redjen za svećenika. Odmah ga je pokojni kardinal, a tada

još samo biskup Haulik postavio za aktuara u biskupskoj pisarni, a za tim oko 1845. imenovaó svojim ceremonijarom, a po tom tajnikom. Kao tajnik pratio je pokojnog Haulika u Požunski sabor, a god. 1848. kadno je ono Haulik morao bježati iz Zagreba, otišao je s njim ravno u carsku prijestolnicu Beč. Tu je povjerio vrlom pokojniku svu svoju gotovinu, da ju odnese na pohranu u neku privatnu kuću. Iduć tamo, morao je prelaziti preko barikada, te ga u malo ne ubi razjarena svjetina. Iduć nazad i opet istim putem, opazi na svoj najveći užas, gdje na jednoj lampi visi obješen tadanji ministar Latour. Vrativ se sa Haulikom iz Beča u Zagreb nekako oko godine 1850., postao je župnikom sv. Petra i ravnateljem nadbiskupskog siročišta, a već godine 1860. u četrdesetogodišnji život postade zagrebačkim kanonikom. Kao kanonik penjaó se je od časti do časti, dok nije polučio i najveću čast u prvostolnom kaptolu, postavši naime godine 1893. njegovim prepozitom i ujedno priorom Vranskim.

Rijetko je kojega iole inteligentnijega Hrvata, komu ne bi bilo poznato ime biskupa Pavla Guglera. On je bio takav hrvatski rodoljub, kakovih na žalost u domovini našoj vrlo malo imademo, Kao što je u svojoj mladosti, tako je i u visokoj staračkoj dobi, stajao vazda u redovima hrvatske opozicije.

On je kod svih izbora u gradu Zagrebu aktivno sudjelovao, te je vazda odabraniku neodvišnog gradjanstva zagrebačkog dao svoj glas. U tom je bio nepokolebiv. Do zadnjega časa svoga života interesirao se je za domovinske stvari. Želio je, da nam domovina bude sretna i slobodna, ali toga na žalost nije mogao doživjeti. U tom pogledu on je sa svoje strane činio što je god mogao na procvat mile hrvatske otačbine.

Svi naši prosvjetni zavodi, sva naša dobrotvorna društva, a i na stotine privatnih siromašnih oibtelji, u biskupu Gugleru našli su svoga dobrotvora.

On je u ovo zadnjih 8 godina podielio što zavodima, što inim društvima i siromašnim obiteljima preko četri stotine hiljada kruna. A prije toga, podielio bez dvojbe, još naimanje dva puta toliko. Po tome biskup Pavao Gugler, kako rekomo, pravom se mora ubrojiti, da je iz biskupa Strossmayera, naroda našeg najvećeg dobrotvora za kojim treba da zaplače svako pošteno hrvatsko srce.

Oporuka Pavla Guglera u pogled njegovih ostavština u prosvjetne i narodne svrhe određuje ove svote: Po 2000 for.: Za medicinski fakultet; po 1000 for.: Jugoslavenskoj akademiji, „Matici Hrvatskoj“, društvu sv. Jeronima, društvu hrvatskih književnika (po naputku u oporuci), za svećenički dom, za dječjačk sjiemenište. Po 400 for.: Vatrogasnom društvu, gospodarskom društvu, dječijem katoličkom društvu, glazbenom zavodu, za polješanje Plitvičkih jezera, društvu čovječnosti za „Pučku kuhinju“, arheološkom društvu u Kninu, društvu duh. mladeži za izdavanje dobrih knjiga (u sjemeništu), društvu „Merkur“ u školske svrhe, mensa academica (predao sam utemeljitelj), društvu za podupiranje oskudnih ili bolesnih sveučilištaraca, Društvu za podupiranje oskudnih ili bolesnih gimnazijalaca, te društvima za podupiranje oskudnih ili bolesnih pravnika, realaca, članova hrv. trgov. društva „Merkur“, zanatlija, obrtnika, radnika, sveobćem bolešnice podupirajućem društvu (Oršić), društvu sv. Ćirila i Metoda. Po 300 for.: Društvu „Dobrotvor“, Sv. Vida za slipeće, društvu za gluhonijeme. Po 200 for.: Gradjanskoj streljani, Sokolu, društvu za posmrtnu pomoć, planinarskom društvu, pjevačkom društvu, „Slogi“, pjev. radničkom društvu, „Slobodi“ društvu dnevnica, društvu oblastnih podvornika, gospojinskom društvu za „Pjestovališta“, društvu za zaštitu životinja, društvu za namještauje naučnika u obrt ili trgovinu. Po 100 forinti: Društvu Stolček* za odjevanje radničke djece, vojno veteranskom knezu Turn Taxis i vojno-veterskom „Ramberg“, Ukupno for. 20.000, slovima: Dvadeset hiljada u obveznicama zajedničke rente.

Tielo pokojnikovo prenešeno je dne 25. veljače u 10 sati prije podne iz kurije br. 14 na Kaptolu u prvostolnu crkvu, gdje su se za pokojnika odslužile svećane zadušnice, a zatim je krenuo sprovod na centralno groblje, gdje je pokojnikovo tielo sahranjeno u zajedničkoj grobnici Prvostolnoga kaptola.

Vječna slava u hrvatskom narodu biskupu dobrotvoru Pavlu Gugleru!

Još o pitanju poljodjelske poslovnice.

Zadar, 22 veljače.

Nedavno objelodanjeni dopis iz Zadra u veleuglednoj „Hrvatskoj Rieči“ glede pitanja poljodjelske poslovnice nije promašio žudjenog cilja, jer je, kako saznao ih pouzdana izvora, mnoge odgovorne faktore nemilice pogodio, a osim toga u velike koristio stvari samoj, jer je usljed toga obustavljeno razasipanje teško skućenog imetka poljodjelske poslovnice, što ga je šef poslovnice savjetnik Zotti na svakoji način htio izopći da predaće poslovnicu pokrajinskom polju. vieću bosu i голу. Ne samo što je svojim mezmicama iz poslovničkih prištenja porazdielio mastne nagrade, već je za sebe kupio skućenice čilime i putujućem učitelju u Metkovicu pukućstvo u vrijednosti oko 500 K, zatim daó izvanredne nagrade računarskom činovništvu itd.

Na to ne bi bilo sve najgore. Mora javnost da saznađe tko je taj pokrajinski poljodjelski nadzornik? To je tudjinac, čangrižlivi talijanaš, koji hrvatski element prezire, proganja i mrzi, a svoju braću, talijanske naše nametnike miluje i gladi. Tako je u poljodjelsku poslovnicu smjestio same talijanaše, te od 6 činovnika nije nijedan Hrvat. Poslovnica je u ovom pogledu postala utočiste hrvatoždera i izzavala. Sada pako, kada poljodjelsko vieće preuzima poslovnicu, talijanaši su se uzvrpoljili i na Namjestnika učinili predstavku, neka upliva na poljodjelsko vieće, da ih ono primi u službu, inače, da će biti izbačeni na ulicu. Osim toga poslali su i njihovog načelnika da kapacitira članove vieća, te se već groze, ako im se „dok-povjeđ“ ne izvrši. E oni su Van takovi! Za Hrvate u ovoj zemlji kò da niti ne bitišu, već se sve dalo talijanašima, i to ne samo činovička njesta, već i bankovni posao (Banca popolare), premda ponuda hrv. vjeresijske banke u Zadru bila kud i kamo povoljnija, e onda je sve išlo u redu i mi smo dobroćudni Hrvati u našoj kući morali trpiti ovaj despotizam tudjinaca, ali sada kad u ovoj stvari jedna naša autonoma institucija dolazi do rieči, sada se sa talijanaške strane diže kuka i motika na naše ljude i čak im se prieti sa revolverima! I za ovo je odgovoran G. Zotti, koji je onako postupao, kako nije morao u hrvatskoj ovoj zemlji. Al da! Za to će bit i koji nagradjen.

Nadamo se, da se poljodjelsko Vieće ne će dati terorizovati, a osobito ne njegov predsjednik knez Borelli, koji je ujedno i starosta hrvatskog sokola u Zadru! Naprotiv se za njegovog tajnika vrlo bojimo, jer je on čovjek koji podržaje odveć dobre došnojše s vladinim ljudima.

Radi koristi narodne, molim g. uredniče, da uvrstite ovo par redaka. Za istinitost jamčim hrvatskom besjedom. — a. —

Zabave u Sokolu. Sokolana.

Makarska, 25. veljače.

Na 20. o. mj. naš „Hrvatski Sokol“ priredio u svojim prostorijama družtveni ples, koji je kao svake godine tako i ovaj put sjajno uspio, da sjajnije nije mogao. Dvorana bila je krasno nakićena — kao nikad do sada. Svietu — obojega spola — mnogobrojno navrilo, tako da su sve prostorije bile dubokom pune. I financijski uspjeh bio je sjajan. Od ulaznine, milodarima i lutrijom utjeralo se do 850 kruna i da je sledila podpuna lutrija — za koja bilo puno i vrlo liepih i dragocjenih darova — bilo bi se uhvatilo preko 1100 kruna, jer većina darova ostalo za drugu koju zabavu — pošto nije se htjelo produljiti vrijeme lutrije. Doista nikad do sada nije se toliko ubralo. Ples je sledio sve do šest sati u jutro.

Prestanak bojkota u Turskoj. Pošto je i nova turska vlada pristala na uglavljeni sporazum između Austro-Ugarske i Turske radi Bosne-Hercegovine, u Carigradu službeno bio proglašen prestanak bojkota proti austro-ugarskoj trgovini.

Finski sabor bio je carskim ukazom raspušten. Novi izbori raspisani su u mjesecu svibnju. Novi će sabor biti otvoren na 1. lipnja.

Novi ministar mornarice Vojevodski poduzeo je akciju za uzpostavu ruskog ratnog brodogradnja. U tu svrhu naredjena je po upravi ratne mornarice jednoj tvrđci u Rigi gradnja triju ratnih krstaša.

Pokrajinske vesti.

Nase jezično pitanje. Doznajemo, da je zemaljski odbor pred koji dan upravio preko Namjestništva Ministru predsjedniku obrazloženo pismo radi otezanja sa rješavanjem jezičnog pitanja.

Proti oskudici. Doznaje se, da je namjestništvo zapitalo od ministarstva daljnjih 200.000 K za ublaženje oskudice u Dalmaciji i da je ministarstvo pristalo.

Rodoljubni posao. „Pučki List“ u Splitu pod tim naslovom piše: Narodni poslanici: Don Ivan Prodan i Dr. Mate Drinković (zaboravio je spomenuti još Dr. A. Dulibčića), uzeli su posao za glavu, jur kad Vlada ne će da sazivilje ni sabor u Zagrebu, ni ovaj u Zadru, da se sastanu svi narodni poslanici iz Slovenije, iz hrvatske Banovine i Slavonije, te iz Dalmacije; k oviama da se još pridruže narodne kolodjeve iz Bosne i Hercegovine, da se svi skupa bratski dogovore i složno odrede, da će se izmjenično podupirati i zajednički boriti proti današnjem sastavu, koji hoće da razdvoji i rastepete sve nas od Triglava do Balkana, što istim jezikom govorimo i što smo sinci jedne domovine. Svi poštjeni ljudi i pravi rodoljubi odobrili su ovo domorodno nastojanje gosp. Prodana i Drinkovića.

Umro. U franjevačkom samostanu na zidinama u Zadru umro je u sriedu od srčane bolesti o. Serafin Ivaošević iz Novoga kod Trogira. Pokojnik, koji se bijaše rodio 1833. god., odlikovao se velikim nastojanjem oko uzgoja mladeži i riedkom dobrotom. Više puta bio je izabran za gvardijana i defintura, a tri puta za provincijala. Vječni mu pokoj!

Družtvo za Pučku Prosvjetu u Splitu. Ne znamo, je li Splitčanima poznato, da u njihovom gradu postoji već od nekoliko godina jedno društvo za „Pučku Prosvjetu“. Što je i koliko je to društvo uradilo do sada, niko živ na svijetu ne zna ništa. Tko je društvu predsjednikom, tko tajnikom, tko upraviteljem, nije nam ni to poznato. Još manje znamo, kako je sa društvenim financijama, drže li se redovite i godišnje skupštine kako istu statutu. Tko bi mogao razjasniti sve ove stvari, neka nam se javi, ako može ikogod da prodre u ove tmine. A znanu li štagod za to „Pajčević“ gospodari?

Iz hrvatskih zemalja.

Pozor obrtnici. Primamo iz Trsta i svrčamo na stvar najživlju pozornost: Na 16. prosinca 1908. bio je izbor za članove uprave radničkog osiguravajućeg društva proti nezgodama za Primorje, Kranjsku i Dalmaciju u Trstu. U šestoj kategoriji — odio za radnike — dobili su Slaveni većinu, ali je taj izbor bio uništen sa formalnih razloga, jer se naime naši ljudi, osobito u Dalmaciji, nisu držali svih propisa. Do brzo će biti ponovni izbori. Na nama je sada da pokažemo da smo složni i da tako opet dodjemo do većine kao i prvi put. Za to će svi Slaveni i opet glasovati za one iste osobe, koje su i prvi put okupile oko sebe većinu, t. j. za Jeruha Antun radnika u papirnici u Vevčah i zamjenika mu Frana Gomišček poslodavca „Mizarske zadruge“ u Solkanu. Uporučujemo stoga već sada sve one radnike koji imaju pravo glasa u šestoj kategoriji, a to su radnici u sljedećim obrtima: papirnice, drvođelionice, rezbarije šumski i poljodjeljski obrti i mlinovi (osobito ove zadnje, jer kod nas po Dalmaciji imade sva sila mlinova). Ako ne dobiju glasovnice, neka reklamiraju na upravu osiguravajućeg zavoda preko Dr. Ed. Slavik, odvjetnika u Trstu; koji pako dobiju, da te glasovnice ne zabace kao što su većinom prvi put učinili, već da izaberu ovu dvojicu a nek potpiše gospodar i jedan birani birač radnika t. j. fiducijar ili zastupnik, koji u ime svih radnika u stanovitom obrtu sam potpiše. Ovakvo važno sastavljene i izpunjene glasovnice treba odmah poslati na adresu Dr. Eduard Slavik, odvjetnik u Trstu, Via H. Galatti 18, i to preporučeno, da se ne postigne lošiji rezultat od prvog. Još nisu razaslane glasovnice, ali ne

tom budu razaslane i dostavljene, treba obaviti gori razumačeni posao, da se kod ovog po-vojnog izbora ne obručimo. Preporučamo i svoj onoj gospodi koja su prilikom prvoga izbora bila pismeno umoljena, neka se i ovaj put zauzmu, te neka nadgledaju da bude sve u redu i na vrijeme obavljeno.

„Hrvatsko podporno društvo u Pragu“ primilo je sljedeće doprinose: Hrvatska eskomptna banka u Zagrebu darovala je 50 K, Dionička študionica u Križevcima 30 K, Hinka Francka Sinovi u Zagrebu 25 K, Hrvatska učiteljska zadruga u Zagrebu 20 K, Pakračka študiona, Prva lička študiona u Gospiću, Hrvatska študiona u Koprivnici te prva zagorska študiona u Krapini po 10 K, Prva iločka študiona, Brodska študiona i Hrvatska vjersijska banka u Zagrebu po 5 K, G. Anton Hraček darovao je 10 K, a g. Avelin Wodwarčka 5 K, Vinkovačka Eskomp. Banka, Vinkovci 10 K. Odbor se svim navedenim darovateljima najiskrenije zahvaljuje i moli sve prijatelje naše omladine, da ga u plemenitom nastojanju i nadalje podpomognu. O d b o r.

Iz grada i okolice.

Stogodišnjica smrti Božidara Petraničevića. Na 18. o. m. navršilo se sto godina, da se je ovdje u Šibeniku rodio Božidar Petraničević, koji se je kasnije u Dalmaciji proslavio kao jedan od prvih narodnih preporoditelja. Njegovo je ime usko skopčano sa prvim tračima narodnog preporoda u Dalmaciji. Povrativ se sa visokih škola u Beču, gdje se je družio s Vukom i Kopitarom, pokrenuo je već godine 1834. almanak „Ljubitelj prosvjetštenja“, a god. 1862. osnovao „Maticu Dalmatinsku“. Za burne godine 1848. između prvih izabranih zastupnika srećama i njegovu ime. Knjinani počastije ga svojim povjerenjem, a on im se u zahvalnom govoru održanom 6. srpnja 1848. u Kninu odužuje: „Nastojat ću, da se naš mili hrvatski jezik što prije uvede u škole i sudove. Mi smo Hrvati, pa nam valja narodnost našu i jezik čuvati kao zjenicu oka i nju do posljednje kapi krvi braniti. Braćo moja, hrišćani i kršćani, svi smo sinovi jednog oca, koji je na nebu; svi smo prava jednokrvna braća; ljubimo se i poštujujmo zamjenito, a ne pragonimo se poradi zakona“. Božidar Petraničević, je bio pravoslavne vjere a preminuo je 12. rujna god. 1874. u Mlecima. Objelavnica rođenja ovog slavnog Šibenčanina protekla je bez ikakvih paradnih počasti, ali za to harnost i priznanje naroda prama pokojniku i štovanje njegova imena nije nikad došlo niti će doći na manje.

Za družbu sv. Cirila i Metoda u Istri prigodom nekidašnjeg plesa „Hrvatske Čitaonice“ na predlog gosp. Šime Antića sakupljeno je u novoj restauraciji gosp. Tonča Bogića K 10-30. Napried za našu Istru!

Na poštarsko-brzojavnom Uredu u Šibeniku vlada još uvijek silna nestašica osobija koliko činovničkog, toliko poslužničkog. Tužbe građanstva, osobito trgovaca, svaki su dan brojnije i teže, a bit će uvijek, dok se ovome gdnom nedostatku ne doskoči. Ni činovnici ni poslužnici nisu automati, nisu od gvozdja da mogu odoljeti silnu poslu. Mi smo na sve ovo više puta uprlj prstom, pa zaludu. Sve se čini, da nas starija poštarska vlast goni, da o ovim neprilikama oštrije progovorimo. Želi li, ne čemo se ustručavati, jer je sramota, da, baš sramota, što se u Šibeniku na ovakav način zapostavlja poštarski ured.

Knjige „Maticе Hrvatske“ davno su pripjele mjestnom Matičnom povjereniku, kako je već bilo javljeno, ali ih svi članovi još ne pridigoše. Mnogi pitaju za što im nisu dostavljene. Za obavijesti nek se obrate g. Josipu Karadjoli, pučkom učitelju.

Za stratifikaciju lozu. Kako javismo u zadnjem broju, občinski oglas vrhu grijanju loza u obč. grijalištu već je izdan i javlja, da će se tim grijanjem početi dne 2. travnja o. g. Prijave za primanje loza imaju se prikazati od 1. do 15. ožujka u obč. uredu. Oni, koji svoje loze žele stratificirati dobit će po tome na 16. ožujka u obč. grijalištu potrebiti broj škrinja i potrebitu količicu ugljena i mahovine, odnosno pilotine. Stranke moraju do od dneva 30. ožujka do 2. travnja donesu škrinje sa navrnutim lozama u obč. grijalište kod Klacione. Proće toga roka donesene loze ne će će bit primljene. Škrinje se nakon uporabe moraju vratiti občini, a za svaku treba unapried položiti K 4.— koje će se dočičniku vratiti, kad povrti škrinju. Za mahovinu ili pilotinu i ugljen mora svak da donese sobom potrebitu vreću. — Ukaže li se potreba, da se grijanje loza dva puta izvede, bit će na vrijeme za to izdan drugi občinski oglas.

Vrieme. Popustila je bura, a s njom i zima. Kō obično, nakon nje zaduvalo južnjak, koji je donio sobom oblačne i kišu. Danas se ukazalo sunce. Srednja temperatura 6—7 stepena C.

G. Paškal Staničić, carinarski revident, nastupio je službu, premješten iz Metkovića u Šibenik, kad odvješnje glavne Carinare.

Trgovacka škola u Šibeniku. Pišu nam iz Zadra, da se vode dalje pregovori između vlasti glede osnutka trgovačke škole u našem gradu. Ovo pitanje biti će dovedeno svom povoljnom rješanju. Osnutak realke bio je preduvjet za ustanovljenje trgovačke škole za koju više ne postoji nikakva zapreka.

Kinematograf. Još danas i sutra program od četvrtika, koji se odlikuje ljeptom kinematografijom drame: Lucija Lamemoorska. — U ponedjeljak promjena.

Naličje za prodaju zemalja u Mandalini c. k. vojnom eraru danas je ponovno obdržano. Vojni erar nudja vrlo niske cijene, čemu se posjednici, a snjima naravski i občina, protivie, tim više što su sva ta zemljišta naravno predvrate grada, obradjena i dobra, pa je za to njihova današnja vrijednost kud i kamo veća nego li to vojni erar misli. Posjednici i občina ne će popustiti u pravедnoj tražbi, da se zemljišta procjene pravom vrijednošću.

Posušmljenje. Ovogodišnje radnje oko pošušmljenja izvesti će se u Zatonu, Lozovcu, Jadrotovcu, Primoštenu, a po mogućnosti i u Boraju.

Slučaj bedrenice uredovno je ustanovljen na jednomo veću u Bibriru, občinske Skradinske.

Tečaj za šipkanje. Pišu iz Primoštena, da je već mjesec dana, što je ondje otvoren čipkarski tečaj. Poučavanje obavlja uzor-učiteljica gdjica Marija Rakovac. Kroz ovo vrlo kratko vrijeme, uputila je učenicu tako vješto, da već sada izraduju radje za plaću. Primoštenci za to javno hvale i preporučuju vrijednu gospodjicu. Pučanstvo polaže liepu nađu u ovaj tečaj radi materijalne koristi i naobrazbe ženskoga pomladka i ostaje harno župniku veleč. Aniču, koji uvidište ljepotu domaćih radja, preduze zgodne korake, te nastoja, da se ostvari ova želja puca, pošto bi inače u kratko doba ovo naše starinsko vezivo bilo izčeželo.

Iz Krapnja. Imamo izpod sela mandrač zat Mugrad (Soline), koji kakav je sada, već ničemu ne služi, dapače nam je ljeti štetan radi smradljivih izparina, a zimi na smetnju, jer gdje je on, mogla bi biti na obali liepa prostorija, što bi nam služila za izvlačenje brodova i za sušenje mreža. Molimo za to pomorsku vladu, da bi selu dozvolila, da taj mandrač naspe, a i naša občina nek nam u tome bude pri ruci.

Iz Kaštel-Staroga primismo jučer ovu brzjavku: Seoski zbor izjavio se protiv duga od pō milijuna kruna za gradnju škola. Absolutna pravašćka većina prezrela terorizam občine u ovom pitanju. Glasovala su za predlog samo dva brata Šimete.

Jz zapisaka jednog čndaka.

Medj čudovišta na zemlji spada i stara „Dalmata“, koja je zabilježila tu nedavno kō plod fanatizma i pogibjelji za javni poredak u našoj Dalmaciji to, što je nekoliko Zmajevčevaca poklonilo svoj obol za gradnju „Sokolane“ u Zadru. Ja nisam čudovište kō „Dalmata“, već stari čudak, pa kličem toj mladeži „Živila!“ Ako je „Dalmata“ čudovište i gospodin rektor „Zmajevčica“ (inače pametan i valjan čovjek) ovog je puta izgubio „busolu“. Mjesto da predje preko naklapanja „Dalmate“ na dnevni red, požurio se i objelodanio izjavu, da Zmajevčevci ne podariše obola. Ja nebih nikada kudnio ni mlade taljančice, kad daju za „Legu“. Kad čudak samo ih žalim, jer bi u ovoj hrvatskoj zemlji već bilo vrijeme da „Lega“ legne. Da ja imadem sina u srednjim školama, koji bi se usudio dati svoj obol za „Sokolanu“ ja bih mu rekao, da to učini vedra čela. I kad bi „visoka“ kaznila to moje momče, ja bih joj poslo na dar novu busolu*) da se napokon orijentira i da vidi — imade li zdrave oči — da nije u zemlji Dante-a i Petrarke (neka mi „Risorgimento“ oprosti što ga fonetski pišem), već u zemlji Šime, Duje, Ivana, Jovana i Vlaha.

Ej „Dalmato“, ej krezuba bako, Zapalo je tvoje sunce jarko!
O z e ž i ć.

*) „Risorgimento“ upozorujem, da imadem i hrvatsku rieč „Sjevernica“, a to da ne bi u radi ove rieči opet izgubio „busolu“.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, izdavalatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Br. 108-09.

Oglas natječaja.

Kotarska bolesnička Blagajna u Šibeniku otvara natječaj na jedno mjesto liječnika-kirurg-a-ostetrika sa sjedištem u Šibeniku i to po sljedećim uvjetima:

I. Godišnja plaća iznosi kr. 3000 izplativih u mjesečnim predplatinim obrocima od kr. 250.

II. Doplata za eventualne putne i prevozne troškove u okolici Šibenika ili drugdje, bit će uračunana i plaćena na pose.

III. Broj članova u gradu Šibeniku, Tvornici Karbida u Crnici kod i Tvrdke Steinbeis na „Klobošču“ ustanovljen je popriječeno na 1300.

IV. Lječnik je dužan stanovati u Šibeniku i danomic od 11 sati prije podne do 1 sata poslije podne liečiti članove, u za tu svrhu određenim prostorijama blagajne (Ambulanci) uz to bit će dužan liečiti kod kuće sve one članove koji radi osobite vrsti bolesti nebi mogli doći u prostoriju (Ambulanci) za to odredjenu.

V. Lječnik je dužan liečiti svakovrsnu bolest zasjecajuću u struku-kirurga-ostetrika, a da ne zahtjeva ikakve druge nagrade.

VI. Lječnik je dužan voditi očevidnost bolesnih članova, izdavati i svjedočbe bolovanja, te se držati svih onih zakonitih propisa koji su za kotarske bolesničke blagajne ustanovljeni.

VII. Potrebno je znanje hrvatskog ili srbskog i talijanskog jezika.

VIII. Nastup službe sledit će 1. im travnja 1909. putem pokušaja za obe stranke dužnošću odkaza ili ponovne pogodbe i to tri mjeseca prije nego isteče godišnji rok. Nova pogodba sklopit će se za pet godina.

IX. Molbenice obskrbljene sa potrebitim prilozima dostavit će se podpisanoj upravi najdalje do 20 ožujka. 1909.

Šibenik, 10 veljače 1909.

Od kotarske bolesničke Blagajne.
J. Grimanj.
Upravitelj.

Na prodaju ima kod podpisanog više stotina kilograma dobrog glavatoj

Kiselog Kupusa
uz cieniu od 36 para po kigr.
Paško Stošić,
Šibenik (Varoš).

Unajmljuje
se jedna soba sa pokućtvom. Ista se nalazi u glavnoj ulici. — Za obavijesti obratit se Uredništvu.

Restauracija „Sidru“
prvog reda
ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

Čast mi je obznaniti cijenjenu občinstvo, da se u mojem lokalu toče izabrana vina, kao: dalmatinsko, istrajansko, bijelo, desert, refosco i t. d., te dobro poznato pivu Sarajevsko. — — —
Kuhinja je domača prve vrsti, koja je obskrbljena u svako doba toplim i mrlzim jelom. — —
Objed I. reda K 1; II. reda 72 fil.
Naznačiti mi je osobito, da se moja jela priugotovljuju samo sa naravnim masti.
Preporučuje se veselostovanjem
Strika Antun.
11—52

Restauracija „Sidru“
prvog reda
ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

SIRITE
— „HRVATSKU RIEČ!“

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA - PODRUŽNICA - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

DIONIČKA GLAVNICA K 1.000.000

Pričuvna zaklada K 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, občinama i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razretne, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje proti gubitku kod zriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.

THIERYOVA STOLISTNA MAST

najsigurnije domaće sredstvo za otekline, rane, ozlede svake vrsti itd.

Dobiva se kod: ljekarne k anđelu čuvaru A. THIERYA. u Pregradi kod Roića. — 2 doze K 3-60.

Thieryov balsam za želudac
svugdje poznat — 12 flaša K 5.—

U zalih kod drogičera ljekarnika NIKOLE RATKOVIĆA i J. BUČANA ljekarnika u SPLITU. 3-10

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove eskomptuje mjenice, daje predjume na vrijedne papire, kao i na robu ležuću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te

banknote i unovčuje kupovne i izdribeane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavnija tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjetnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarni zavoda uz najniže uvjete. 13-52

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:
sa otkazom od 5 dana uz 2 1/2 %
" " " 15 " " 3 1/2 %
" " " 30 " " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.
(šterlinam) uz uložničke Listove:

sa otkazom od 15 dana uz 2 1/2 %
" " " 30 " " 2 1/2 %
" " " 3 mjes. " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Žiro i Tekući račun. Valuta od dana uložnja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domičile svojih korenista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %

Otvara tekuće račune u raznim vrijednostima. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izdribeanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korenistima doznačnice na Beč, Aussig, Bieltz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predjume na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontiranj (Contirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje: U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i drugocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osjeganje vrijednote proti gubitim zriebanja 13-52 Banca Commerciale Triestina.

Po sebi funkcionirajući namještaji za podizanje vode iz dubokih vrela

gradi: najveća slavenska firma u monarhiji

Antun Kunz
c. k. dvorski dobavljač Hranice, (Morava), oženit budava i Franko.

Hotel Dinara
Šibenik kod mjestnog kazališta

obskrbljen je izvrsnom kuhinjom - udobnim i zdravim sobama i svim - ostalim mogućim konfortima. - - - - -
CIENE VRLO UMJERENE. - - - - -

Preporučuje se Jvanica ud. Podig. 37-52

Oglašujte u „Hrvat. Rieči“.

STECKENPFERD -- od ljiiljanova mliaka **SAPUN**

najblaži sapun za kožu kao i proti sunčanim pjegama.

Dobiva se svugdje. 3-40

Hrvati i Hrvatice! sjećajte se uvijek DRUŽBE Sv. **Ćirila i Metoda** za Jstru

THIERYOV BALSAM

jedini i pravi sa zelenom opaticom kao zaštitnom markom.

Najbolji lijek za nutarnje bolesti svake vrsti

12 malih ili 6 dvostrukih ili 1 flaša za obitelji K 5.—
Thieryova stolistna mast za rane dvie doze K 3-60

Dobiva se kod: ljekarne k anđelu čuvaru A. THIERYA u Pregradi kod Roića.

U zalih kod drogičera ljekarnika NIKOLE RATKOVIĆA i J. BUČANA ljekarnika u SPLITU. 3-10

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU. UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2. - - - - -
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osijek, Sarajevo, Splitski i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sliedeće vrsti osiguranja

I. Na ljudski život:
1. a) osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
b) osiguranje miraza;
c) osiguranja životnih renta.
2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgovjina sa i bez liečničke pregledbe.
3. Pučka osiguranja na male glavnice bez liečničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:
1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica),
2. Osiguranja pokretnina (pokuštvata, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.),
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odeljima iznosi: K 1.410.816.28
Od toga jamčevne zaklade: K 1.000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820.000.00
Izplaćene odštete: K 2.619.582.36

Za Dalmaciju pobliže obavijesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatia“ u Splitsku. Poslovnica u Splitsku, ulica Do Sud br. 356. - - -
PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE. 13-52